

MÉS D'UN SEGLE DE GEGANTS A TERRASSA

Geganters Terrassa

«Aquesta és la fotografia més antiga que tenim dels gegants vells. Va ser feta pel Sr. Ballester davant del teatre Principal l'any 1895».

Textos: Jan Grau

Disseny: Antoni Messeguer i Jan Grau.

Col·laboradors: Elisabet Giró, Carme Preixens, Chema Aneas, Albert Carrasquer, Jordi Grau, Enric Clavé, Pere Geis, Agnès Martí, Francesc Folch, Josep Grau, Joan Ortí i Manel Junyent.

Fotografies: Jaume Valls, Cristóbal Castro, Francesc Folch, Ton Grau, Maria Santamaria, Martí Montfort, Carme Preixens, Enric Clavé i Jan Grau.

Realització: Editora Pedagògica del Vallès.

Imprimeix: Copisteria Dit i Fet.

D.L.: 24171-1984

No sé si haureu observat per la Festa Major, i ara també per Carnestoltes, l'emoció amb què la mainada visita els gegants exposats a l'atri de l'Ajuntament. Entre les bèsties del comú que s'hi mostren, els gegants, esdevenen encara el millor al·licient per als menuts. És una còrrua feta de nens i nenes que contemplen amb els seus ulls ingenus les faccions hieràtiques, majestuosos d'aquests éssers mitològics.

La majoria se'ls mira de lluny, d'altres, els toquen els vestits o les mans ajudats dels seus pares, i només els més agosarats s'atreveixen a introduir-se dins els seus vestits, experimentant aquella sensació irrepetible de l'aventura.

I és que els gegants constitueixen l'element més representatiu de la Festa, de la Festa Major. Ja d'infants els reconeixem i els sentim nostres perquè són els nostres gegants, els gegants de Terrassa.

Però com sempre, darrera qualsevol activitat, hi ha un grup humà, un grup capaç de posar als nos-

tres carrers i places aquest accent de festa i poesia; d'accentuar aquest orgull de localisme que els nostres gegants ens fan sentir, perquè arreu on els veiem, són uns dignes representats de la nostra ciutat.

En aquest opuscle que teniu a les mans, amics lectors, hi trobaran de la mà d'en Jan Grau, la vivència de l'esforç constant, col·lectiu i generós dels geganters de Terrassa, que frueixen bo i fent reviu i recreant una de les nostres tradicions més sentides.

Aquesta publicació trasllueix aquesta voluntat, aquest entusiasme de ballar gegants i construir-ne, la qual, més enllà d'una tècnica acurada, d'un bell ofici, és una art. L'art, l'ofici, i l'esperit que anima els nostres geganters, els geganters de Terrassa. Tot això ho veureu reflectit en les pàgines que segueixen.

JAUME VALLS I VILA

GENEALOGIA DELS GEGANTS

Orígen mitològic i significat

L'aspecte més profund i atàvic del mite del gegant es refereix a l'existència d'un ésser immens i primordial. Aquest mite cosmogònic, tan freqüent entre les cultures primitives, és un ritual per a revifar les forces universals. Prescindint del seu caire benèvol o malèvol, el gegant és una simple magnificació quantitativa de l'ordinari, potser per reminiscència infantil ens recorda la imatge del pare. Si comparem la mida del gegant amb la de l'home, veiem que és directament proporcional a la mida del nen envers el pare, a l'edat en què l'infant el descobreix, el raona, l'estima i el tem alhora.

El gegant és com un símbol col·lectiu, un element tutelar que significa el mateix poble i una representació de «la unió fa la força» de la vida d'una comunitat. De totes maneres el mite del gegant no s'atura aquí.

A la majoria de les tradicions, surt com una irrupció de quelcom meravellós i terrible encara que amb un cert aspecte d'inferioritat i subordinació. A la Bíblia es cita Goliath, Og, el rei Basà..., en certa manera també Samsó és un gegant. A la mitologia grega, d'on la major part de teories han tret l'origen dels nostres gegants, hi ha els titans, els ciclops, els atlants, àdhuc Hèrcules pot ser considerat un

gegant. També les altres mitologies occidentals tenen gegants: Bodo, Rūbezah, Gargantua, Kawr, Belenos... La majoria de cultures els consideren una divinitat solar, hi ha nombrosos exemples de gegants construïts de fusta o vime, els quals eren cremats a les festes solsticials. Els han considerat també com un símbol de la vegetació, del déu immolat, o com una rebel·lió permanent de les forces d'insatisfacció de l'home.

Ara bé, l'essència, o millor la seva aparició, semblen correspondre bàsicament al símbol del pare, com a representació de l'esperit que posa obstacles al fet instintiu. Aquesta relació temporal i fins i tot morbosa de l'home-nen i el gegant-pare, és potser l'efecte que, juntament el símbol del poble i prescindint totalment del caire religiós, produeix a la gent la presència dels gegants.

ELS GEGANTS DE CARTRÓ - PEDRA

No sabem ben bé quina cultura antiga ens ha llegat els gegants tal i com ens han arribat fins avui. Fins a la instauració del Corpus, ens hem de recolzar en teories, totes vàlides, fins el punt en què totes ens donen antecedents comparables.

Al segle XIII, l'església catòlica es va trobar en la necessitat d'instaurar una festa de sentit popular en exaltació de l'eucaristia, per tal de contrarestar la crisi produïda per un augment de les heretgies.

Aprofitant la pietat popular i les visions místiques de Santa Juliana de Lieja (1193-1255) van dedicar una diada a l'eucaristia: la festa del Corpus Christi. La primera col·lebració de goig i de caire festiu de l'any religiós, llevat és clar de Nadal. Es celebrava el següent dijous de l'octava de Pentecosta.

La primera festa fou a Lieja l'any 1264, sota l'impuls de Sta. Juliana i s'estengué ràpidament pel món catòlic. Després de veure els resultats de Lieja, aquell mateix any, el papa Urbà IV la declarà oficial i l'any 1316 el papa Joan XXII la universalitzà.

A Catalunya sembla que arrelà deseguida, ja la trobem documentada a Vic l'any 1318, a Barcelona 1320 i a Manresa al 1314, al 1370 era ja general a totes les parroquies. La processó es creà amb intenció d'ensenyar al poble els passatges bíblics per mitjà de representacions ambulants. Malgrat l'origen pagà de gegants, dracs, mulasses i tota mena de bèsties simbòliques, l'església les adaptà i els donà un paper religiós dins les processons. Probablement mercès a aquesta cristianització dels entremesos (nom genèric amb què s'anomena totes aquestes figures d'imatgeria) ens han arribat fins avui, car, si no els haguessin adaptat, segurament haurien desaparegut.

Pel que fa als gegants, la primera documentació que trobem és al llibre del cerimonial de la catedral de Barcelona, en una ressenya de la processó del Corpus de 1424 diu el següent: «Lo rey David ab lo Goliat» i «Sanct Cristófol ab lo infant Jhesus al coll». Així en Goliat i el patró dels conductors, en ser els primers gegants de què tenim notícia es converteixen en els avantpassats dels gegants actuals, tot i que, probablement, eren homes dalt de xanques.

Poc a poc, els entremesos van perdent el seu símbol religiós i van prenent una imatge purament festiva. Deixen de representar sants i personatges bíblics i van prenent forma en figures històriques i llegendàries relacionades amb el lloc on viuen. Els gegants com a parella no surten fins bastant més tard. La primera geganta no ens ve documentada fins l'any 1568 a Barcelona. Amb l'entrada de les gegantes, els gegants com a parella prenen un altre sentit per a la sensibilitat de la gent. La sensació maternal es contraposa amb l'aire ferreny, sorrut, del gegant. L'afalagament de les gegantes, amb les modes, els seus balls i el toc femení han fet que la picaresca popular els tragués tonades i endevinalles com aquestes:

«Conec dos grans personatges
molt amics dels capellans
que viuen en matrimoni
i sé que no són casats»

«Tinc home i no sóc casada
tinc cames i no camino
i encara que no em pentino
sempre vaig ben pentinada»

També els entremesos, i entre ells els gegants, han rebut entrebancs al llarg de l'història. Amb Felip V i el decret de Nova Planta, l'any 1716, s'expropien els entremesos i passen tots a càrrec de l'Ajuntament, amb aquest fet pretenen treure atribucions als gremis i les cofraries. El 1780, el poder polític i sobretot l'eclesiàstic, decideixen abolir els entremesos de la processó del Corpus, perquè desvirtuen l'eucaristia. El resultat és ben lògic, el poble en manca els entremesos a la processó, no hi va. En veure els resultats de la seva decisió, les autoritats decideixen que l'any 1781, els entremesos surtin una hora abans de la resta de la processó. Els resultats vénen a ser els mateixos, el poble, un cop han vist el que volien se'n torna a casa. Finalment, a poc a poc, es tornen a enganxar les dues processons.

Un altre entrebanc, exponent clar de la ximpleria dels homes, fou per la guerra civil passada. Primerament foren els comunistes i anarquistes els que sacrificaren gegants, al·legant el seu origen religiós. Després foren les forces del gral. Franco que, amb l'excusa dels atributs catalanistes que duïen i duen els gegants, en cremaren uns quants. Val més no comentar res, no us sembla?

ELS GEGANTS LOCALS

En l'actualitat Terrassa compta amb 8 gegants, i la cosa no s'atura aquí. A part dels 4 gegants de la ciutat que detallarem més endavant, entre 1982 i 1983 van nèixer 4 gegants amb unes particularitats ben definides.

DON CIRILI:

Un simpàtic mestre que pertany al col·legi nà, França, va ser estrenat per la Festa Major local de 1982 i el ballen uns pares d'alumnes que han format la colla de geganters, va ser construït per Joan Ignasi Ros i el taller «el Mussol». Ja ha sortit diverses vegades fora de Terrassa acompanyat del Pintoret.

PINTORET:

És el treball fi de curs de l'escola Massana (és per això que és un pintor) de Francina Picó. El porten els mateixos geganters que porten Don Cirili. Es va estrenar per la concentració de gegants de Matadepera l'any 1982.

PEROT:

Pertany al grup d'animació «El Tren d'Olot», i representa el maquinista d'aquest tren. El va dissenyar Bosa M.ª Riera, el van construir gent del mateix grup i ells mateixos el duen. Es va estrenar a l'octubre de 1983 a la trobada de gegants de Montserrat.

TRAPELLA:

L'Associació de pares d'alumnes de Can Colapi el va encomanar a Jordi Grau. S'estrenà pels actes del 300 aniversari de l'Escola Pia a Catalunya per novembre de 1983.

NOTA: En el moment de confeccionar la present publicació, ens han arribat notícies que l'Associació de Veïns del carrer Major de Sant Pere estrenarà gegants per la seva festa d'enguany.

«Aquesta va ser la primera sortida fora de Terrassa dels gegants vells d'ençà de la seva recuperació. Granollers, agost de 1981».

ELS GEGANTS VELS

Abans de començar a parlar dels gegants vells de Terrassa, és interessant esmentar una dada que encara no tenim confirmada. En el llibre d'en Baltasar Ragón «Sucedió en Terrassa» hi consta el següent: «El dia 2 de juny de 1806, el prohom terrassenc Joaquim Sagrera en una carta, convida al seu cunyat Tomàs Coma de Manresa a la nostra festa major, anunciant-li que probablement hi haurien gegants». No sabem si n'hi hagueren o no, doncs malauradament els arxius municipals foren cremats pels volts de 1840. Ni tan sols sabem d'on havien de venir, ni si vingueren en realitat, donant per cert que no eren de Terrassa.

El mes d'abril de 1850, en el llibre d'actes de l'Ajuntament consta el següent: «Tratose en seguida de como podria costearse el arreglo y vestuario de unos gigantes cuyos bustos i manos han regalado un vecino de esta villa...»; «... que resolvió se abra una subscripción para cubrir el arreglo y vestuario de los gigantes».

Per altra banda al diari «el Dia» n° 2.892 a l'article «La processó del Corpus» ens indica una mica més detalladament la fitxa de naixement d'aquests gegants: «Els actuals gegants són els primers que han posseït aquesta ciutat; van ésser construïts per l'artista terrassenc Francesc Torres i Armengol el qual féu les testes i les mans i les cedí graciosament a la corporació municipal». En realitat no les cedí tant graciosament com això, sinó que les intercanvià per uns deutes que tenia el Sr. Torres amb la Casa Gran, tal i com ho ressenya l'acta de l'Ajuntament citada anteriorment.

El gegant fou copiat d'un mestre d'obres anomenat Robesa que era amic de l'artista, molt cepat,

ferreny i un «saltabalcons», expressió que hem trobat en un apunt fet per en Francesc Torres i que pot tenir el significat que hom vulgui. Així mateix ella fou copiada d'una dona del poble segons el mateix apunt una mica lleugera; per les mides tampoc creiem que sigui lleugera de pes. En fi deixem-ho! Ella s'anomenà Pepona.

Els vestits i les estructures foren costejades per subscripció pública i el mateix any 1850 es comptà per Festa Major amb la flamant parella de gegants.

En Robesa entrant al Raval pel Corpus de 1931

«Corrien aires de 1820 i la geganta a la moda del charleston»

El vestuari sempre ha seguit la mateixa línia, el qual moltes vegades ha provocat que el gegant i la geganta no anessin en concordància. Ell ha vestit sempre com un noble del S. XV i ella fins ben començat aquest segle, anava canviant d'indumentària i de pentinat cada any, segons la moda.

L'alçada del gegant és de 4'25 m. i la de la geganta de 4'10 m., en estat de repòs. Ara que estem amb les mides i com a curiositat, les dimensions de la geganta són les següents: 2'52 m. de bust, 1'31 m. de cintura i 3'22 m. de malucs.

Aquestes mides tant exhuberants han fet que arreu es conegui la Pepona pel nom familiar de «la geganta del cul gros».

Al llarg del segle passat surten gairebé sense interrupció per Corpus, Carnestoltes i la Festa Major; afegint-hi alguna que altra festa no habitual com les Festes per la pau l'any 1876.

Sabem que es restauren l'any 1877, i l'any 1979, en que tingueren sort d'això doncs en incendiar-se el teatre «Prado Egarense» i no ser allí, no es van cremar com la col·lecció de nans.

Per deixar ja el S. XIX una nota curiosa treta dels Arxius Municipals. L'any 1899, els geganters van cobrar pel Corpus 40'40 ptes. i per Festa Major 80'90 ptes.

Entrem al S. XX i la documentació abunda més. Sabem de cert que els gegants es restauren els anys 1905, 1923, 1940, 1944, 1948 i 1981. La major part de vegades era renovació de vestuari, però també algun cop anaren per terra, i s'els hagué de repassar la cara.

La caiguda més anecdòtica és la que ens conta J. Massagué a «Crónicas de mi ciudad». L'any 1923 els geganters es declararen en vaga no se sap massa perquè i decidiren no anar a la processó del Corpus de Sant Pere. Uns voluntaris van voler fer el valent i dur-los, el resultat fou que el gegant anà per terra i es lesionà greument el nas i la cara.

Tret del parèntesi de la guerra civil mai faltaren al Corpus i a la Festa Major. Cada cop més els mancava una reparació seriosa i només eren apedaçats provisionalment atemptant cada vegada més sobre el pes i l'equilibri, dificultant per tant la tasca de ballar-los. Pel seu centenari s'estrenaren els altres gegants i ja es parlà de la seva jubilació. Malgrat tot es mantingueren en circulació, però ballant cada cop menys fins l'any 1966 en que foren desats al Castell Vallparadís, omplint-se de pols i teranyines, i acabant de fer-se malbé.

En ple resorgiment de la Festa Major, el febrer de 1981, el regidor Jordi Labòria proposà al reduït grup de geganters que existia llavors la construcció d'un drac, els geganters li proposàrem recuperar els ge-

«Durant aquests últims tres anys, En Robesa i Na Pepona han fet moltes sortides fora de Terrassa».

«el vestuari d'En Robesa s'ha mantingut al llarg de molts anys en el mateix estil».

gants vells. Ens posàrem d'acord. L'Ajuntament pagaria les despeses de material i nosaltres hi posàriem la feina. En realitat no sabíem en què ens embolicàvem. De primers de maig d'aquell any treballàrem sense pararcada tarda i a vegades era ben fosc i encara no havíem enllestit. Tot i que ens en sortirem, per la manca d'experiència en treballs d'aquesta mena els varem acabar just a temps. La nit abans els equilibràvem. La mateixa tarda de l'estrena els vestíem i a les 8 del vespre d'aquell divendres de Festa Major els ballàvem per primera vegada sense haver-los entrenat.

D'ençà que els vàrem recuperar no s'han estat quiets, malgrat els seus cent trenta-quatre anys han anat de passeig sovint i durant aquests últims 3 anys han apadrinat els següents gegants: Sta. Coloma de Gramanet, Cerdanyola, Granollers, Matadepera, Don Cirili, el Trapella; han fet un total de 47 sortides entre elles la concentració internacional de gegants de Matadepera i la inauguració dels Mundials de fútbol al Camp Nou.

ELS GEGANTS NOUS

Cent anys feia que En Robesa i Na Pepona rondaven pels carrers de Terrassa quan l'Ajuntament adquirí els nous gegants. Foren construïts a Olot per Lluís Carbonell i Colom i l'Ajuntament pagà 50.000 ptes. pels gegants sense vestits i les joies. Els abillaren els alumnes i professors de l'escola de la Llar.

«Aquestes són les fotos que van veure els terrassencs que compraren el "Diario de Terrasa" el dia 1 de juliol de 1950».

«Mai Terrassa va tenir aquest aspecte com quan tan «altes» personalitats van fer acte de presència pel bateig d'En Ramonet i N'Estefania».

Representen els comtes medievals Ramon Borrell i la seva muller Ermessenda de Carcassona; ell ha conservat el seu nom, s'anomena Ramonet, ella en algun moment, entre la seva estrena i avui, ha canviat el nom pel d'Estefania. Són més baixets que els seus antecessors, ell amida 3,73 m. i ella 3.65 m., també el seu pes és més lleuger.

El dia 2 de juliol de 1950, el diumenge de Festa Major, l'Ajuntament organitzà per batejar els grans nadons un concurs provincial de gegants, acte que només tenia per precedents el concurs de Barcelona (1902) i el de Sabadell (1930). Foren presents els gegants de Torelló, Cardedeu, Casa de la Caritat de Barcelona, Badalona, Vilafranca del Penedès, Berga, Igualada, Vic, Sabadell, Capellades, Sant Sadurní d'Anoia, Molins de Rei, l'Hospitalet de Llobregat, Cardona, Sallent, Manlleu, Manresa i Mataró. L'acte se celebrà en un envelat instal·lat a la Plaça del Progrés i fins i tot el filmà NO-DO.

«Van ser les primeres fotos que es van fer als nous gegants, ells van trobar una mica estrany que els enfoquessin els aparells, ara ja hi estan acostumats».

«Una mica més presentables que les fotos anteriors i acompanyats del Maneló, van posar per aquesta fotografia».

La història d'En Ramonet i N'Estefania, potser per ser més curta, és més monòtona. Han sortit sense interrupció fins avui, si exceptuem l'any 1977 en què l'Ajuntament es declarà en fallida econòmica. També han rebut algunes restauracions per haver anat per terra. D'ençà del 1980 han estat als mateixos indrets que els gegants vells, si bé a la inauguració del Mundial de futbol es van haver de quedar als corredors en qualitat de gegants de reserva.

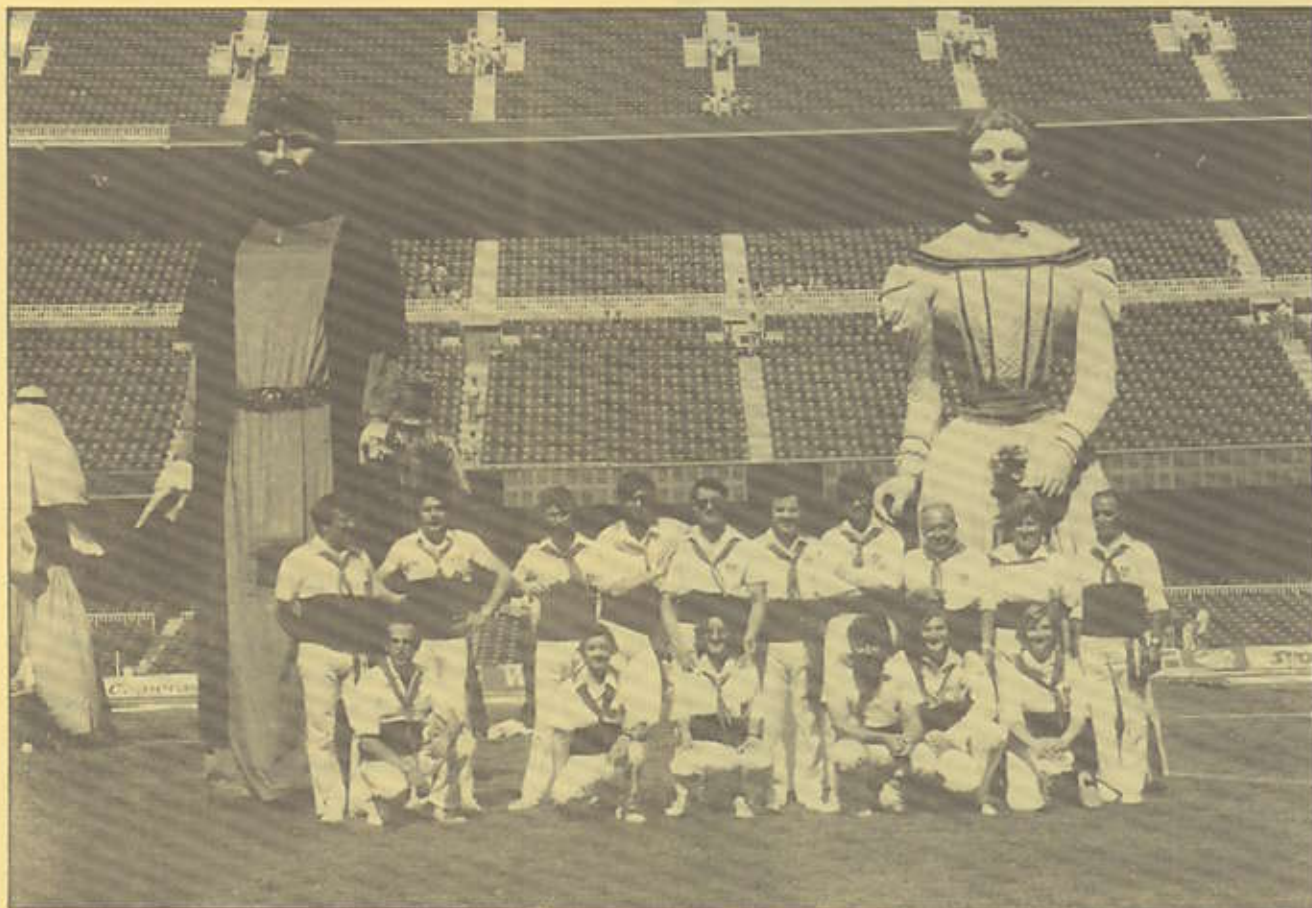
Quan els adquiriren, ho feren juntament amb un cap-gros anomenat Maneló que anava vestit amb bata fluixa i gorra, tal i com els antics obrers tèxtils. Aquest cap-gros va desaparèixer al cap d'uns anys sense que haguem pogut esbrinar que se'n va fer. Pels qui hagin consultat el Costumari Català d'En Joan Amades, el Maneló (cap-gros) terrassenc, no té res a veure amb el Maneló (gegantó) mataroní, que fou apadrinat pels gegants nous aquell mateix any 1950. Aquest error ressenyat al Costumari, ja ha portat més d'una confusió.

Potser hem de lamentar, que aquests gegants degut a la recuperació dels vells, i no tenint ni la seva solera ni la seva personalitat, hagin passat una mica a segon terme. Per als geganters, que qui millor que nosaltres quatre coneix els gegants, ells segueixen tenint una personalitat prou definida, amb la categoria que els pertany.

N'Estefania, per a qualsevol geganter que porta els altres gegants, és com un premi, és la més lleugera i per tant la podem ballar com volem. Tot i els desigs dels geganters, ella és per la «calderilla» (nom amb què anomenem els geganters d'edat o els novells, que uns per la limitació física de l'edat i els altres per manca de suficient tècnica, no estan propu capacitats per treure el màxim rendiment possible als altres gegants.

En Ramonet, que és molt senyor, és qui ens fa memòria, que ells van ser els protagonistes, durant quinze anys, del desterrament dels gegants vells. És un gegant amb qui pocs geganters s'avenen, la vara fa un contrapès estrany i només que el coneixen el ballen amb tranquil·litat. Comunament entre nosaltres l'anomenem «el del pal», per la vara i perquè és un pal ballar-lo.

«Els geganters vestim de blanc, tal i com ja havien fet antecessors nostres, la faixa negra i el mateix mocador casteller. A la butxaca duem l'escut de la ciutat i a la mànega el dels geganters del Pi, amb qui col·laborem sovint».

ELS GEGANTERS

Qui són els geganters?

Antigament els geganters eren traginers i gent amb oficis durs. Se'ls anomenava bastaixos (bastaix vol dir: «el que té per ofici transportar coses de pes a coll»). La creença popular encara manté una mica la imatge del geganter una mica mítica, homes forçuts i ferrenys.

Nosaltres som gent, que per diversos raonaments, portem els gegants. Per començar, abunden dins la colla, gent amb oficis pausats i tranquils. Hi ha des d'un bomber, fins a un cap de vendes, passant per un estudiant i un carnisser, cap de nosaltres havia dut gegants abans de la colla. La majoria provenim dels Castellers de Terrassa, però n'hi ha alguns que només són geganters. de constitució física de tota mena i de totes les edats. Encara que la mitjana d'edat és de 27 anys, hi ha des del que encara no és major d'edat fins al que ja és avi.

La majoria de vegades els geganters només tenen en comú el fet que esli agradi dur gegants; la colla de geganters, com a cultura popular, va lligada als orígens d'una comunitat ètnica. Els mou un impuls ancestral que la majoria de vegades no poden explicar ells mateixos. Però el senten.

Què fa falta per dur gegants

Abans de res, cal dir que no fa falta cap condició especial, només les mínimes d'una persona normal, i tècnica. Una tècnica que només s'aconsegueix duent gegants. L'entrenament és important, però en realitat quan s'aprèn és al carrer i en plena tasca, doncs allí s'hi conjunten tots els factors necessaris perquè el geganter s'hi trobi bé: el públic, la música i tot el grup amb el sentit del treball en equip.

Cada gegant té unes particularitats dins les condicions de pes i balanç que el fan diferent dels altres. cada gegant respon d'una manera diferent als corrents d'aire, en giravoltar... El secret és molt senzill, nosaltres no portem el gegant, és ell el que ens porta a nosaltres. Això sí, tenint cura que el gegant ens porti allà on volem anar. Cada moviment del gegant el provoquem nosaltres, equilibrant-lo i desequilibrant-lo constantment, concentrant-nos en la música i tenint sempre consciència de les limitacions de l'espai en ballar-los, de la proximitat de l'altre gegant i de la nostra resistència.

A la colla, la majoria de geganters poden dur qualsevol gegant, encara que cadascú coneix bé un gegant més que els altres. De la mateixa manera, hi ha geganters que coneixen més bé un ball que altre o que dominen una determinada acció, com córrer-los,

«Ai que cau!»

fer remenar el cul de la geganta... Com en tot, poc a poc sorgeix l'especialització.

El secret de ballar bé un gegant, és el domini del conjunt de condicionants que acabem d'esmentar, comptant amb una bona música i un públic que visqui el fet, hem de ser conscients del que fem i de que volem que el gegant faci, respectant-lo a ell, i al sentiment que produeix al públic.

Perquè ballen els gegants

Si a un geganter li pregunteu perquè duu gegants, segurament us respondrà tot seguit, perquè li agrada. Després segurament us podrà donar mil raonaments d'ordre etològic, antropològic o social, però en definitiva la resposta més vàlida és la primera. Li agrada, perquè s'ho passa bé, viu unes sensa-

cions que no troba en altres llocs, produïdes pel mateix fet de dur gegants, pel sentit de grup o pels efectes del públic.

Sentir l'enardiment d'una plaça plena de gom a gom de públic, fa que el geganter se senti important... i ho és!. Ell és el motor del gegant. L'animació del públic convertida en energia, va nodrint el geganter i provocant que balli cada cop amb més ganes, ultrapassant moltes vegades les limitacions del gegant, i el que és més important, les seves pròpies, desafiant el cansament, la rapidesa i la durada del ball.

L'efecte produït al geganter en mancar-li la música, o la manca de reacció d'un públic indiferent, és justament el contrari del que esmentàvem anteriorment. El geganter s'hi troba a disgust i balla sense ganes, compleix el just i espera que s'acabi l'actuació.

LA MÚSICA

Els nostres gegants van acompanyats habitualment amb música de gralles. Tot i que també han ballat amb la banda, al so del flabiol o de l'acordió, a Terrassa les gralles ja feien ballar els gegants a finals del segle passat i van haver-hi grallers fins a finals dels anys cinquanta. D'ençà del ressorgiment de la gralla a Terrassa ara fa uns cinc anys, els gegants tornen a ballar al seu so. El seu toc estrident va molt bé perquè tant els balladors com el públic es puguin assabentar de la peça que estan tocant.

Dins la nostra colla, els grallers són uns geganters més, l'única diferència és la tasca, uns ballen els gegants i els altres fan possible que ballin bufant els valsos, els pasodobles, les havaneres... Ells són el secret perquè els balls siguin el màxim de perfectes possible. Quan toquen, marquen molt especialment les parts de la peça perquè qui balli el gegant vegi a venir el següent moviment, fent al mateix temps que la durada de la peça i la velocitat amb que la toquen no sigui excessiva per a les possibilitats de gegants i geganters.

«Per sort els geganters eren a l'aguait (Festa Major de 1982)»

Per un graller, acompanyar els gegants en una cavila requereix molta bufera, ja que no es pot parar de tocar. El geganter necessita la música per donar vida al gegant, sense música s'ensopeix i ensopeix el gegant i les seves evolucions. La música, per als geganters, és com l'aigua per a les plantes.

QUAN UN GEGANT CAU

Aquest és el cigró negre per a un geganter, i que la gent, curiosa, moltes vegades ens ho pregunta. És natural que en ballar un embalum que fa més del doble de la nostra alçada i el doble del nostre pes, correm perill constant que ens caigui. Un desnivell del terreny, trepitjar la roba sense voler, una empena del públic,... poden provocar molt fàcilment la caiguda del gegant. La majoria de vegades, al tronollar, els companys que volten el gegant l'aturen, però sempre hi ha un cas en que va a terra.

M'atreiria a dir que, si hi ha alguna cosa comuna entre tots els geganters, és la reacció del que va a sota quan cau un gegant. Sense pensar si t'has fet mal, que és bastant fàcil, corsecat per l'orgull ferit i la vergonya t'aixeques com pots de l'embolic de roba i mires primerament què ha passat al gegant. Primer de tot, la cara del teu fillet gegantí, que és on habitualment es nafren a les caigudes. Després per si els ha anat damunt d'ells o del públic. A aquest últim normalment, l'orgull, la vergonya i la sensació d'haver-los fallat t'impedeixen de mirar-lo.

Encara que els companys s'interessin pel teu estat i restin importància al fet, perquè pot passar a qualsevol, no et pots treure del cap que has estat tú qui l'has fet anar per terra, que has negligit d'alguna manera la teva tasca. I quan el tornes a prendre ho fas amb un respecte i una prudència que ratllen l'exageració. Es una experiència no desitjable a ningú.

QUÈ COBREN ELS GEGANTERS

La creença popular és que els geganters cobren per treure's un sobresou, i realment els nostres antecessors en la tasca de geganters, i actualment algunes colles darreu, es mantenen per l'al·licient monetari. Antigament, els geganters cobraven un sou, passaven la barretina i rebien un parell d'espardenyes noves.

Un geganter del nostre grup no cobra res. No paga res tampoc, però no s'embutxaca cap diner.

El geganter guanya la satisfacció de conservar viva la tradició. Es considera pagat amb el somriure del nens i la cara d'il·lusió del públic. Amb quants diners es pot pagar una tasca com aquesta i el que significa? I si ho mirem amb ulls materialistes, ¿quant demanaria, qui estigui lleguint això en aquests moments, per carregar-se tants quilos a coll i passejar-se durant tota una festa major?. Segur que molt.

«Habitualment ens acompanyem de gralles del Grup-Escola de Grallers de Terrassa».

Posem per exemple una sortida fora de Terrassa. Lògicament a la gent que ens lloga, els marquem una xifra condicionada per la distància i les hores que serem fora. Del que cobrem, primerament paguem el camió dels gegants, que acostuma a cobrar per hores. Després la benzina dels cotxes dels geganters, que en una colla de 30 persones com la nostra sempre són 6 o 7. Del sobrant si n'hi ha prou, una part del diner o esmorzar dels geganters i la petita part restant per a la colla.

Aquest fons de la colla serveix per a pagar les reparacions dels gegants que no cobreix el pressupost de manteniment que ens dóna l'Ajuntament. Per pagar un sopar que fem cada any els geganters, i com és el cas actual busquem un destí per als diners que tenim, que sigui per al profit de tothom. Enguany farem els gegantons, pagats en bona part amb els diners que hem guanyat fent de geganters.

«Un costum del que no tenim coneixença que es fes abans, és el d'entrar els gegants a l'atri de l'Ajuntament caminant, sense ajeure'ls. Aquest és el moment per la Festa Major de 1981».

LA COLLA

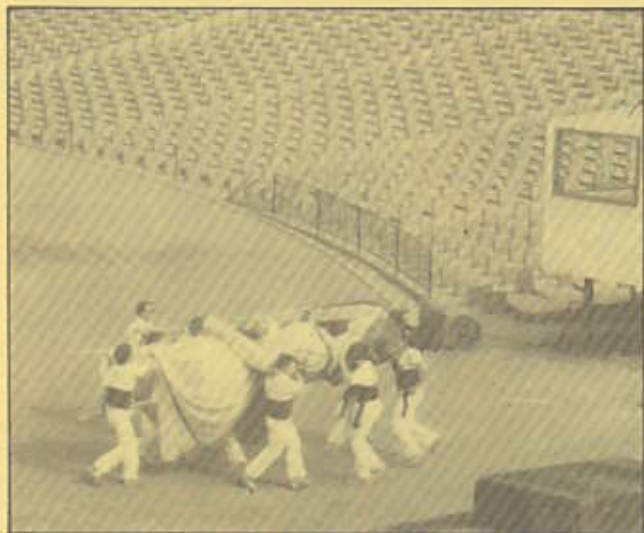
COM VA NÉIXER LA COLLA

Molt temps de política cultural alienadora convertí la nostra festa major en un producte nou i cada cop menys tradicional. Mentre la Comissió de Festes de l'Ajuntament es gastava grans quantitats de diners en unes cavalcades americanitzades, els pocs grups de cultura popular que subsistien a finals dels anys seixanta, tenien veritables litigis per cobrar, i el deute de l'Ajuntament augmentava per moments. Aquesta manca d'interès per part de la Casa Gran fou el principal motiu perquè desapareguessin aquests grups, entre ells els geganters.

Ja en èpoques de canvi, i per la manca de geganters locals, l'Ajuntament llogà als geganters del Pi

de Barcelona perquè els gegants poguessin sortir al carrer. Per la Festa Major de 1979, la primera de l'Ajuntament democràtic, una festa minsa si la compareu amb les que l'han seguit, a la cercavila hi anava la banda municipal, el Drac («el lagarto Jaén») i els gegants petits ballats pels geganters del Pi. Aquí, alguns ens vàrem començar a interessar per ser geganters i davant la mirada vigilant del del Pi provàrem d'ixecar els gegants.

A la següent Festa Major, la de 1980, després d'un mes d'entrenament i amb més voluntat que tècnica, s'estrenaren els dos primers geganters locals. Igualment vingueren els geganters del Pi per la cercavila del dissabte i tingueren el tall del lleó. L'hora de la veritat fou l'endemà al matí a la sortida de l'ofici, els nous geganters estrenats el dia abans, hagueren de fer sols l'itinerari de l'Ajuntament a la

«Als entrenaments pel Mundial, la colla va agafar pràctica en l'exercici d'ajeure'ls. Sovint ens trobem que hem de fer-ho, ja que arreu hi ha llocs on no preveuen l'alçada dels nostres gegants».

Plaça Vella, el ball i la tornada, amb la col.laboració de companys del Castellers de Terrassa que els voltaren.

L'agost següent, també amb la col.laboració del Pi, però aquesta vegada amb 5 geganters, actuaren a la cercavila de la Festa Major de Matadepera, demostrant ja un tarannà propi. No és fins al setembre de 1981, per les festes de la Mercè de Barcelona, quan el grup té un potencial suficient per ballar, sense ajuda, els quatre gegants. (Els vells reestrenats dos mesos abans).

On desplaçarem més gent i la colla es consolidà, fou pels mundials de fútbol al Nou Camp, el juny de 1982. Actualment la colla té capacitat per dur els quatre gegants que tenim i els gegantons que construirem perfectament.

Al Congrés de Cultura Tradicional i Popular celebrat durant l'any 1982, a la llista de les colles, entrem dins les més capacitades, degut a que ballem quatre gegants i cap de fàcil.

ORGANITZACIÓ INTERNA DEL GRUP

A part de les tasques generals que són inherents a tothom i que s'assumeixen de manera puntual per qualsevol quan fa falta, n'hi han d'encarregades a persones concretes. Aquestes tasques que acostumen a reportar hores de treball, dedicació, i alguna vegada enrabiades o maldecaps, no tenen altre gratificació que la satisfacció de comprovar que el grup rutlli bé i tot vagi a l'hora.

Al nostre grup hi ha dos caps de colla i una secretària. El treball del cap de colla, que a la majoria de les colles fa una persona sola, és bàsicament el de coordinar les sortides, preveure el transport, els geganters que hi aniran, els horaris... Es el que reparteix els geganters entre els gegants procurant fer-ho proporcionalment i coordina la tasca de carregar, muntar i desmuntar els gegants. També és qui fa les tasques de moderador a les reunions del grup.

A part de la seva feina no deixa de ser un geganter més. S'elegeix i destitueix per majoria, pot durar tant un dia com tota la vida i l'única manera de poder desenvolupar bé la seva tasca, és que els altres companys li reconguin el seu càrrec.

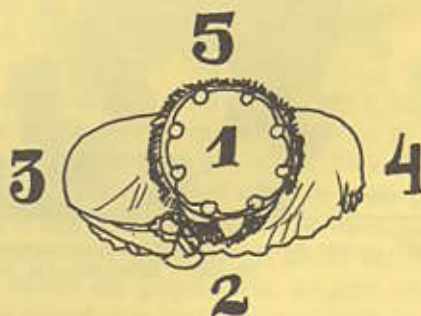
La secretària té una feina ben semblant a la d'una entitat qualsevol. Porta les ordres del dia de les reunions, la correspondència, es preocupa de convocar a tothom a les reunions, confecciona l'arxiu i es preocupa de les previsions de material. A la nostra colla, com a tasca important té la de fer memòria de les coses als cap de colla.

ORGANITZACIÓ A LES SORTIDES

Si us fixeu en els gegants quan van en cercavila pel carrer, sempre veureu al voltant del gegant, uns geganters que estan sempre atents al gegant. Cadascun té el seu lloc i una feina específica; dur gegants és també un treball en equip.

Si alguna cosa diferencia els grups i les comunitats, és la manera de fer les coses. Com arreu, en el nostre grup hi ha els responsables de la paperassa que treballen entre bastidors, ara bé, al carrer, el curiós és que ningú no té un lloc clau. Som una unitat i cadascú s'adapta a la feina a mesura que es desenvolupa l'actuació i segons les necessitats del moment. Això no vol dir que no hi hagin llocs de més responsabilitat que els altres, però tothom passa per cada un d'aquests llocs en un moment o altre.

La manera més senzilla d'entendre-ho és amb un gràfic:

«Descarregar els gegants del camió, muntar-los i desmuntar-los és una tasca que ocupa a tota la colla».

EXTRACTE DEL PROGRAMA

DIA PRIMER

A las 6 tarde. Repic general de campanas.

Entrada y cercavila per una colla dels «Xiquets de Valls» ab sas grallas y una orquesta.

A la mateixa hora. Distribució de limosnas als pobres.

A las 9 de la nit. Castells al Arrabal, per los «Xiquets de Valls», ab grans focos de llum eléctrica.

DIA SEGÓN

A las 6 del matí. Gran diada y castells per los «Xiquets» en diferents punts de la Ciutat.

A las 7. Sortida dels gegants, nanos, ball de bastons y drach.

A las 9. Concurs d' aucellaires en lo Paseig.

A las 9 y mitja. Arribada del coro «Catalunya Nova» que seguidament cantarà devant de la Casa Consistorial l' himne «La Bandera» y la cansó popular «Los Segadors».

A las 10. Ofici solemne, en lo que s' cantarà la Misa de Gloria del Mre. Morera per lo coro «Catalunya Nova» y predicant lo Dr. Mn. Santiago Estabanell.

A las 12. Sortida del Ofici. L' Ajuntament acompanyat de la banda orquesta, gegants, nanos, drach, ball de bastons y «Xiquets de Valls», los que á la Plassa aixecarán sos mes arriscats castells.

A las 4. Concert per lo coro «Catalunya Nova» y cercavila per las grallas y «Xiquets de Valls».

A las 9. Funció en lo Teatre y balls en las diferents Societats recreativas.

DIA TERCER

A las 7. Nova sortida dels «Xiquets», gegants y demés comparsas.

A las 10. Ofici en sufragi dels Tarrassenchs morts durant l' any y dels que han sigut victimas en las guerras de Cuba y Filipinas.

A las 11. Concurs de coros en lo Paseig.

A las 3 y mitja. Funció dramática al Retiro.

A las 4. Ultima sortida dels «Xiquets de Valls».

A las 6. Concurs d' orquestas en lo Paseig.

A las 9. Exhibició de cuadros disolvents, aixecament de globos aereostátichs, balls en las diferents Societats recreativas y funció en lo Teatre Principal.

DIA QUART

A las 9. Solemne y publica distribució de premis als noys y novas que asisteixen a las Escuelas Municipals, á la de Música y á la de Arts y Oficis.

Al vespre disparo de un castell de focs artificials y funció de gala en lo Teatre Principal.

Tarrassa 20 Juny de 1899

1.- És qui porta el gegant, d'ell depèn el lluïment de l'actuació i un cop recorreguda una certa distància, es canvia per un altre company.

2.- Dels que van fora és el que té la feina més delicada. El que va dins del gegant només hi veu per una finestreta que encara no fa un pam per banda, i per tant el de davant és qui li indica, normalment mitjançant signes, les desigualtats del terreny, els penjolls o cartells que ocupen part del carrer a l'alçada del cap del gegant, la proximitat de la vorera... Tot això acostuma a venir indicat pels que van als costats, ja que el geganter al que ens referim, camina d'esquena la major part del trajecte, i ell un cop avisat ho comunica al que va dins.

3 i 4.- Van als costats i la funció més important és la de descobrir els obstacles una estona abans, i sobretot vetllar que la gent no s'acosti excessivament tibant-li la capa o empentant-lo, sense ser conscients que amb això poden tirar el gegant a terra, o el que és pitjor, a sobre la gent.

5.- És el que va al darrera, el que té la feina menys entrentiguda i més imprevista ja que si el gegant trontolla a punt de caure, és l'últim que se n'adona i normalment és qui fent contrapès amb el seu cos pot aturar més la caiguda. Degut a la posició del que va dintre del gegant, cau gairebé sempre de cara.

«El geganter que volta el gegant, ha d'estar constantment amb atenció».

«Fins i tot els repassem el pentinat abans de l'actuació».

Aquests llocs exteriors són ocupats per torn rotatiu i a vegades per simpatitzants o amics que ens donen un cop de mà quan anem escassos de gent. Si un gegant, com per exemple En Robesa, d'una alçada i pes tan considerables tomba, fan falta els quatre geganters de fora a l'hora per aturar-lo i encara és insuficient a vegades.

A l'hora del ball, les normes de seguretat canvien, i els geganters s'han de distanciar molt més dels gegants per permetre que tinguin més espai per manobrar. Encerclen aquest espai, fan el marcatge per zones, fent la doble funció d'estar atents al gegant i de contenir la gent. Llavors tots s'han de confiar de la perícia del que va a dins.

«La ballada dels gegants petits l'any de l'estrena del Cirili, en què ells van estrenar vestits nous».

LA CAPSA MÀGICA

Ja hem explicat la feina del geganter a l'actuació, però n'hi ha una altra molt més grisa, el muntatge, desmuntatge i carregar-los al camió quan la sortida es fora de Terrassa. Igual que en l'actuació, aquesta feina és un treball en equip, facilitat per la capsa màgica. Aquesta capsa, negra, funcional i que es passa l'estona de mà en mà, és el nostre magatzem portàtil. Conté cargols, clips per als cabells, agulles de monyo, fil i agulla, eines, gafets, raspall per la roba, pintes i tota mena d'estrís que serveixen per posar els gegants presentables. També hi ha un tub d'aspirines que no sabem com va arribar-hi, i que no ha fet servir mai ningú, però que segueix allí.

Aquesta capsa l'hem anat omplint poc a poc, a mesura que hem descobert la utilitat del que conté. La resta del material del grup és: una corda i fulls d'espuma per embalar-los quan els carreguem al camió, tovalloles, la bota de vi i unes caixes protegides també amb espuma per guardar-hi les mans, les capes i les flors artificials. Només en porten de naturals per Festa Major, en què els comerços de flors de la ciutat, les cedeixen amb motiu d'aquestes dates.

«Mireu-los la cara de contents, per haver recuperat els seus majors i estar ells endiumenjats amb vestits nous».

ANÈCDOTES

A la colla hi ha un geganter dels que van a la geganta petita, que té el coll més curt que els altres geganters. Després d'algunes sortides, d'esforçar-se i de no poder ballar a gust, la seva muller li va fer un tortell de roba com aquell que utilitzaven els aprenents de pastisser per dur els encàrrecs. D'ençà de llavors no té cap problema per dur la geganta, i el seu tortell té residència permanent dins del cavallet de N'Estefania.

Us en faríeu creus del que arribem a emmagatzemar dins el gegant. El dia de la inauguració dels Mundials de fútbol al Nou Camp, quan les grades eren plenes de gent, els gegants ja estaven col·locats en posició de començar. Els serveis de seguretat de la policia, tot fent la seva feina, van passar per cada gegant amb gossos especialitzats a trobar explosius. La policia es va trobar que a cada gegant dels que hi havia, els gossos s'hi van aturar. De sota en van sortir termos amb café, entrepans, botes de vi, cendrers i tabac (durant la cerimònia, no ens deixaven fumar) i les més impensables pertinences dels geganters.

El grup de geganters porta els gegants per gaudir, i fan tota la gresca que els permeten les limitacions del gegant. Ja fa tamps que ens trobarem que si no empeníem les pujades pronunciades corrent, els que duïen els gegants grossos, prou feina tenien per

arribar. D'ençà de llavors trobareu sempre que, per exemple, a la Fontvella, per la Festa Major, els gegants corren tota la pujada.

Anem pel que us volem explicar. Els grallers saben músiques adequades tant per les ballades com per la cercavila. A l'octubre de l'any passat a Montserrat, a l'hora de fer la pujada que hi ha a l'entrada del monestir, els grallers van estrenar una nova peça, ideal per l'ocasió de córrer amb el gegant a coll. El toc de càrrega del 7è. de cavalleria, tal i com l'hem sentit en infinitat de pel·lícules d'indis. ¿Us imagineu sentir en una cercavila el toc que indica que la cavalleria arriba, i veieu venir els quatre gegants corrent?

El públic moltes vegades no se n'assabenta d'incidentes que passen davant d'ell. Enguany per la cercavila de Carnestoltes, a la ballada de la placeta de Saragossa, els gegants vells van ballar l'havanera «la bella Lola» i van ser molt aplaudits. El que el públic no sap, és que degut a la disfressa que duïa Na Pepona, el geganter es va quedar sense visibilitat a les primeres evolucions i anava constantment desorientat. Més desorientat anava el geganter que ballava En Robesa, que no sabia perquè el seu company l'envestia i se li creuava, havent d'esquivar-lo tota l'estona.

Dos dies després, un espectador ens comentava que per creuar-nos d'aquella manera, ho havíem de tenir molt entrenat. Què li havíem de respondre?

ELS GEGANTS COM ABANS
(Morat per quatre reus de gralles)
Heribert Segalà

els gegants, els gegants ara ballen com abans
Joan Maragall

Temps de masca

(nun)

(Chon)

(cànon de dues)

(cànon)

GRUP ESCOLA DE GRALLERS DE SARAGOSA

«Aquesta peça musical, va ser composta expressament amb motiu de la recuperació dels gegants vells, pel terrassenc heribert Segalà. Es va estrenar per la Festa Major de 1981».

Arreu hi ha pobles que no tenen en compte l'alçada dels nostres gegants. Aquest mes de juny, a Sant Vicenç de Castellet, mentre tots els altres gegants feien cercavila, nosaltres vàrem anar directament al lloc de concentració. Tot l'itinerari de la cercavila estava sembrat de cordills amb senyeres a una alçada insuficient.

Per això va En Robesa el davant. Si ell que és el més alt passa, tots els altres gegants també.

Molt s'ha parlat de la incorporació activa de la dona dins la cultura popular, però encara molta gent pensa que aquesta participació es redueix a esbarts i balls, no acabant d'acceptar el seu paper en llocs com els gegants o els castells, que requereixen una certa condició física.

Pel novembre de l'any passat, a Can Colapi, els organitzadors ens van demanar que balléssim el Trapella nosaltres. Uns moments abans de començar, els geganteres van quedar distribuïts entre els gegants. A davant del Trapella hi havia les dones del grup. Un dels organitzadors es va acostar al cap de colla i li va dir:

—Tots esteu a punt?

—Sí, tots -li respongué el cap de colla.

—Però és que amb el Trapella només hi ha dones -va insistir una mica escèptic- Que no hi va ningú més?

—El Trapella el ballaran les dones -li respongué una mica sorneguer el cap de colla.

—Vosaltres sabreu què feu -va fer resignat l'organitzador.

Naturalment el van ballar les dones, i que molt bé.

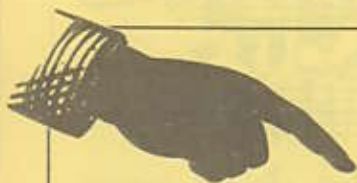

«Actualment, Terrassa, és una de les ciutats que compta amb més gegants»

Un any per Carnestoltes, dates ideals per fer el ximple, un geganter tenint en compte el lloc on va el cap del geganter dins la geganta, va penjar-hi un tros de bacallà sec. Els nostres gegants porten tots a l'interior un ambientador, perquè la pudor de suat i de resclosit no faci desagradables els aires allà dins.

Un altre geganter que no sabia que el seu company hi havia penjat un peix tan pudent, va anar al cap de colla i es va queixar que el nou ambientador que hi havien posat, no feia gaire bona olor.

«Al bell mig de l'estadi de Montjuïc, durant un entrenament de cara a la inauguració del Mundial de futbol».

Si vols ser geganter només cal que contactis amb nosaltres.

Si per algun altre motiu us heu d'adreçar al grup de geganteres de Terrassa, o voleu fer qualsevol suggeriment, podeu adreçar-vos per carta o bé a l'Ajuntament de Terrassa, Raval de Montserrat, 13 o bé a la següent adreça: c/ Galileu, 17, 1er. 1º, especificant com a destinatari «Geganteres de Terrassa». Per contacte telefònic truqueu al 783 04 91

«D'ençà que funciona el taller d'imatgeria, amb ben poc pressupost, cada any, els gegants surten disfressats per Canestoltes»

EL TALLER D'IMATGERIA

Amb la recuperació dels gegants vells, va començar d'una manera pròpiament dita la «gegantina» aventura de la colla de geganters i del taller d'imatgeria. A la majoria de les colles, quan un gegant s'espatlla, cau o s'ha de repassar l'han de dur a un obrador, moltes vegades lluny d'on viuen. Només són insuficients per a les petites adobades.

Hi ha una anècdota, que ens va fer adonar de l'avantatge de ser els metges dels nostres propis gegants. Va ser a l'últim entrenament dels Mundials de futbol, el divendres al vespre abans del diumenge de la inauguració. En una evolució, el geganter que duia En Robesa va ensopegar i el nostre barbut

centenari va anar de nassos per terra, malgrat que va intentar aturar-lo. Els geganters estàvem desolats. Els organitzadors de l'acte ja comptaven que hauríem d'actuar amb els petits. En Robesa tenia la cara com un mapa.

L'endemà al matí, eren les vuit, que ja un equip de geganters de la colla amb les eines i estris necessaris, intervenia quirúrgicament En Robesa. Li van fer la cirurgia estètica i al migdia el nostre avi gegantí tornava a estar en condicions. El diumenge al migdia, quan els organitzadors i els geganters de les altres colles van veure que En Robesa sortia amb una cara de pasqües, no se'n sabien avenir. Si l'haguéssim hagut de dur a arreglar, enlloc no ens ho haurien fet en menys de quaranta-vuit hores.

«La cuca japonesa estrenada pel Carnestoltes d'enguany».

«El Giorgio, el primer capgròs de l'any, al costat del seu model».

EL MANTENIMENT DELS GEGANTS

Potser allò que molta gent ignora és que els gegants i totes les peces d'imatgeria, necessiten un manteniment constant per tal de conservar-los millor i allargar la seva vida. Reparacions mal fetes com les que s'anaven fent als gegants vells, són les que els va fer tan difícil de ballar, fins que els van condemnar a l'exili del castell de Vallparadís. En restaurar-los, els gegants pesaven ben bé 20 quilos més cada un, de claus i fustes mal posades per mans inexpertes que a cada pedaç desequilibraven més el gegant.

Un local adequat simplifica el manteniment. El nostre no reuneix les condicions ni de capacitat, ni de seguretat, ni d'alçada necessàries. Això fa que si volem que els gegants surtin en condicions i en puguem estar orgullosos cada vegada que hi ha sortida, hem d'esmerçar ben bé un parell d'hores de feina.

Al taller on treballen en Josep i en Jordi Grau, els gegants reben cada any dues repassades completes, una quan hivernen, ja que no acostumen a haver-hi sortides entre desembre i febrer, i l'altra amb moltes més presses a vigílies de Festa Major, ja que és al bell mig de l'època de sortides.

Habitualment, del que s'ha de tenir més cura i exigeix més manteniment són els caps i les mans. Les mans, que són més a l'abast del públic, les hem hagut de repassar moltes vegades. Hi ha gent i no sempre són nens, que no en tenen prou de tocar el dit, sinó que alguns graponers a vegades han intentat moure'ls i gairebé els han trencat. Després de tenir els gegants exposats a l'atri de l'Ajuntament per Festa Major i Carnestoltes, les mans s'han de pintar de nou. Els caps són el centre d'atenció de tothom i una esquerda o un bufat a la pintura es veuen de seguida.

Els gegants petits són fets de guix, paper i arpillerà; els grossos, de paper i una pasta com la que servia abans per fer les nines. Materials diferents que requereixen tècniques diferents.

El taller d'imatgeria també fa el manteniment del drac, de la cuca i els nans, on es barregen diverses tècniques del paper fins i tot del polièster. Avui per avui, els artesans del nostre taller, dominen perfectament la tècnica del paper, els motlles i les coles. Fins i tot les que utilitzaven els nostres avantpassats, coneixement que els permet fer qualsevol mena de restauració, sense que els materials emprats afectin l'antiguitat de la peça.

«El fet de tenir els gegants en condicions, permet que els balls siguin el màxim de lluits»

LA RESTAURACIÓ DELS GEGANTS VELLs

El terrassenc que havia vist ballar els gegants vells i anava a visitar el castell durant el seu exili, sentia una mena de llàstima de veure'ls allà fent-se malbé. Uns personatges, que havien estat els protagonistes de les festes durant tants anys, i que ens havien vist néixer a tots els terrassencs, estaven descurats, gairebé a la intempèrie i adhuc les rates havien niuat a la seva roba.

Quan l'Ajuntament ens encarregà el drac, i va acceptar que restauréssim En Robesa i Na Pepona, ens hi vàrem abocar. Però no és el mateix fer una senzilla màscara que un gegant, i menys encara restaurar-ne un que encara és a la memòria de la gent. Tot i que el món de la imatgeria no ens era del tot desconegut, ni tampoc les tècniques a emprar, aviat ens adonàrem, que per moltes ganes i il·lusió que hi poséssim, la manca d'experiència ens podia haver fet fracassar.

El primer ensurt el vàrem tenir quan ens adonàrem que l'única part dels gegants que només necessitava una repassada eren les mans. Els caps eren plens d'esquerdes i forats. Dels cossos, braços, cavallets i roba, no en podíem aprofitar res, i dubtàvem si podríem salvar les perruques que eren -i són- de cabell natural. Als caps hi havia ben bé 2 cm. de gruix de capes de pintura velles, que havien anat afegint damunt sense treure les anteriors, fins al punt que aquest gruix havia alterat les faccions originals. Les vàrem anar rebaixant, i tal com tapàvem les esquerdes en sortien de noves. No van reeixir les

reparacions fins que aplicàrem coles de la mateixa naturalesa que eren fets els gegants, i que feina tinguérem a trobar.

Les estructures foren el següent problema greu; la de la geganta era feta de vímet, i els corcs ja feia temps que hi feien un festí constant; la del gegant, de fusta trencada per arreu. No hi havia més remei que fer-les noves. En les estructures que vàrem fer de tubs d'alumini doblegats, la dificultat fou fer-les amb les mateixes mides que tenien abans, que no sorollessin gens. En particular fou difícil la de la geganta degut a les seves formes exagerades.

Els cavallets foren encomanats a un fuster que s'atrevis amb treballs inusuals va ser el Sr. Altimira, que antigament fins i tot havia fet esquís. L'altra problema van ser els vestits, ja que s'havien de fer exactament a partir de les mides dels antics, ja que no hi havia temps per esperar que nosaltres acabéssim per emprovar-los. La Nati Puertas fou la modista «d'alta» costura que s'hi atreví. I se'n sortí prou airoso, perquè el primer cop que els vàrem emprovar, va ser per deixar-los posats, dues hores abans de la reestrena.

El problema final va ser equilibrar-los, i es va fer la nit abans de la reestrena i sense vestits. Tampoc sabíem com fer-ho i van ser 3 hores d'anar provant i calculant a ull el contrapès de la roba.

A l'hora de la veritat, ni els qui els havíem de ballar, ni cap dels que hi havia treballat les tenia totes, puix que tampoc hi havia hagut temps d'estrenar-los. Fins ben arrencada la música, no ens adonarem que tantes hores de feina i nervis, havien valgut la pena. En acabar el ball i veure que havíem reeixit exultàvem.

La realització d'aquests gegants, que es realitzà juntament amb la construcció del drac, va fer que adquiríssim uns coneixements sobre imatgeria popular que ens van servir de revulsiu per poc a poc, anar acceptant noves feines en aquest camp.

En aquest taller, a part de la construcció del drac i la restauració dels gegants vells i dels de Santa Coloma de Gramenet, s'hi ha construït el Trapella de Can Colapi, la Cuca Japonesa que es va estrenar per Carnestoltes d'enguany, i el capgrós de l'any, el Giorgio, la Murgues i el que estrenarem per Festa Major. També han sortit d'aquí els gegantons.

«Les dues primeres fotografies corresponen a l'estructura original de la geganta, i a l'actual. Les altres són del procés de restauració fins al resultat final. Es veu ben clar en quin estat estaven conservats els gegants.

La intenció d'aquesta publicació és doble. Al mateix temps que es divulga una informació inèdita de forma monogràfica dels gegants, que són l'element més antic de cultura popular que tenim a Terrassa, aconseguir la part de diners que ens falta als geganteres de Terrassa per a construir uns gegantons.

I, perquè uns gegantons?

Podria ser suficient com a motiu vàlid el fet que volem augmentar l'imatgeria popular de la nostra ciutat. Ademés, n'hi ha un altre prou important, actualment la colla de geganteres està formada per trenta persones: els grallers, els geganteres propiament dits i els altres geganteres o geganteres que si bé col·laboren amb totes les tasques, no reuneixen prou condicions físiques per dur els gegants. Els gegants terrassencs no són petits. Els vells estan enmig d'una dotzena de parelles en tot Catalunya que reuneixen més o menys les mateixes condicions de pes i d'alçada, i els nous tenen l'alçada de la majoria dels gegants de Catalunya i el seu pes és superior a la major part de gegants d'aquesta alçada.

Aquests gegantons els construïm per a tots els geganteres i geganteres que durant els 3 anys que existeix la colla han anat venint, voltant treballant, i delint-se per ballar un gegant, podent-ho fer només quan en podien manllevar un d'un altre lloc. Per altra banda creiem que així hem trobat un destí prou important als diners que hem guanyat en tres anys de treball geganter. Deixant al mateix temps a Terrassa un testimoni futur de la tasca que hem realitzat.

Per dur a terme els gegantons fa falta un seguit d'hores de treball de tots i uns processos entretinguts i delicats que us resumirem seguidament.

Un cop escollides les característiques dels gegantons s'han de fer els dibuixos tant detallats com sigui possible. Seguidament es traslladen a uns altres dibuixos a escala al tamany real que hauran de tenir.

Es fan les escultures dels busts i mans en fang, s'amotllen, s'omple el motlle amb paper, en treuen del motlle i es pinten. Aquesta operació explicada tant ràpidament no ho és pas a l'hora de l'elaboració, doncs després de cada part del procés, hom ha d'esperar que s'assequi.

Amb els caps fets, ja es poden fer els cossos i els cavallets (el cavallet és la part on es posa el geganter per conduir el gegant). Es monta tot i ja es poden emprovar els vestits per fer-los a mida. Finalment s'hi afegixen les perruques i tota mena de detalls que faci falta i ja tenim els gegantons fets.

Aquest procés durarà aproximadament un mínim de 3 mesos, treballant-hi un mínim de sis persones.

JOAN I ELISABET
DIPUTACIÓ 400 5-2-
08013-BARCELONA

Preu: 250 ptes. És una edició del Geganters de Terrassa

Agraïm a tothom qui amb la seva col.laboració ha fet possible aquesta publicació.